

Trvalé výplňové materiály

Amalgám
Kompozitní výplňové
mateiály
Skloionomerní cementy

Amalgámy

Slitiny kovů se rtutí

-jednoduché

-binární

-ternární

-kvaternární

-složené

Složení amalgámu

- Rtuť

- Kovová slitina

Piliny

Sféry

Směs

Sféroidy

Rtut'

- Čistá, několikrát predestilovaná
- Těžký kov při pokojové teplotě kapalný
- Toxické
  - páry
  - aerosol
  - organické sloučeniny

Význam složek slitiny

- **Stříbro:** slučuje se se rtutí zvolna, zrychluje tuhnutí, zvyšuje pevnost, zlepšuje korozní odolnost.
- **Cín:** slučuje se se rtutí snadno a rychle, zvolňuje tuhnutí, snižuje pevnost, snižuje korozní odolnost
- **Měď:** slučuje se se rtutí obtížně, zvyšuje tvrdost amalgámu.
- **Zinek:** desoxidační prostředek při tavení kovů, může způsobit vnitřní elektrochemickou korozi.
- **Ušlechtilé kovy:** zlato, platina zvyšují korozní odolnost a cenu

Výroba

➤ Odlévání do ingotů

Chladnutí, homogenizace, frézování, třídění a mletí v kulových mlýnech, stárnutí pilin.

Piliny

60 – 120 μm délka

10 – 70 μm šířka

10 – 35 μm tloušťka

Výroba

- Rozstříkování do vody

Sféroidy

- Rozstříkování do komory s inertním plynem

Sféry 2–43 μm

Slitina – konvenční amalgám

- Stříbro 70%
- Cín 24-26%
- Měď do 6%
- (Zinek) do 2%
- (Ušlechtilé kovy) stopy

Tuhnutí konvenčního amalgámu amalgámu

Intermetalické sloučeniny – fáze amalgámu

Fáze Gamma Ag-Sn

Epsilon Cu-Sn

Tuhnutí konvenčního amalgámu

- Rtuť rozpouští částice slitiny a vznikají nové intermetalické sloučeniny – fáze
- Ag-Hg – gamma 1
- Sn-Hg – gamma 2

Fáze gamma se nerozpustí zcela

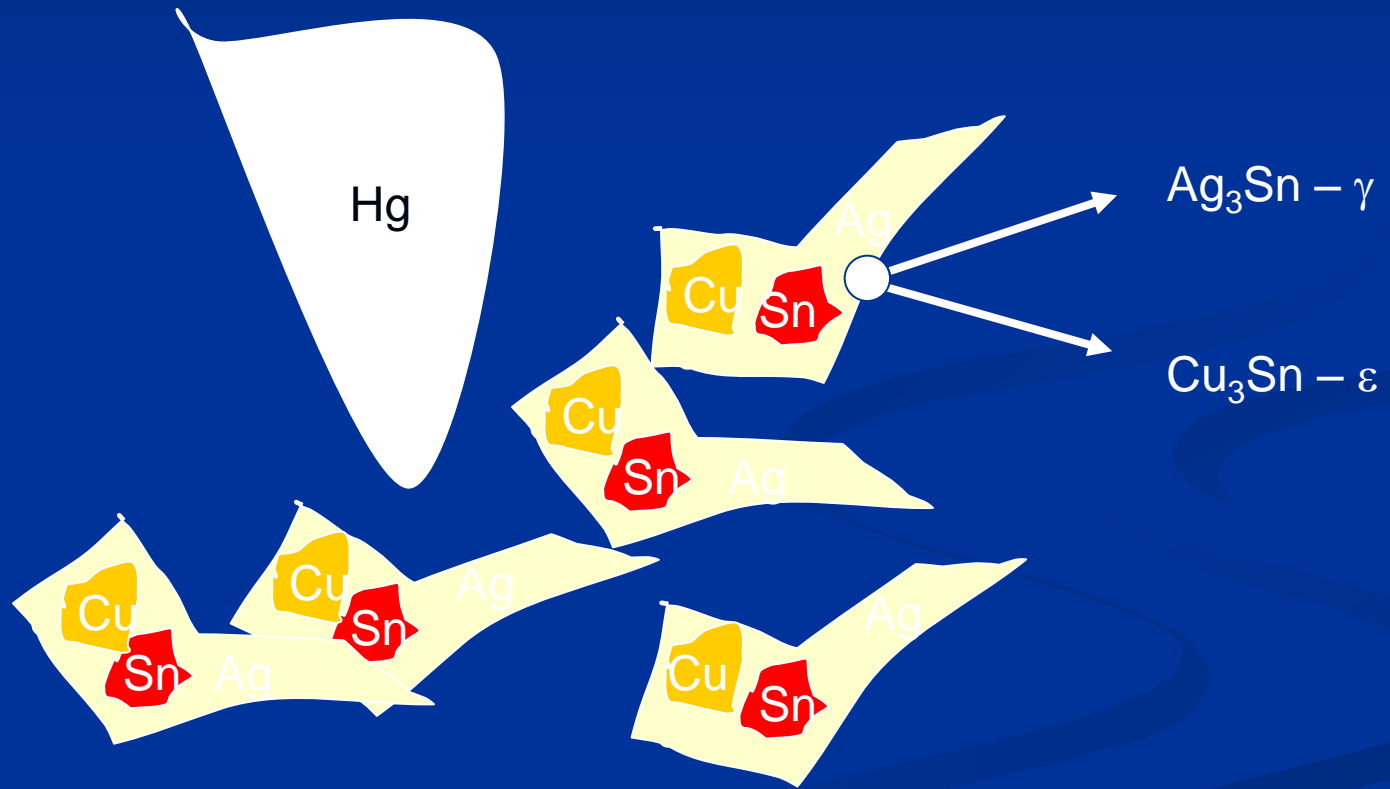
Gamma 1 a gamma 2 krystalizují

Struktura ztuhlého amalgámu je gamma 1, gamma 2 a gamma.

Tuhnutí konvenčního amalgámu

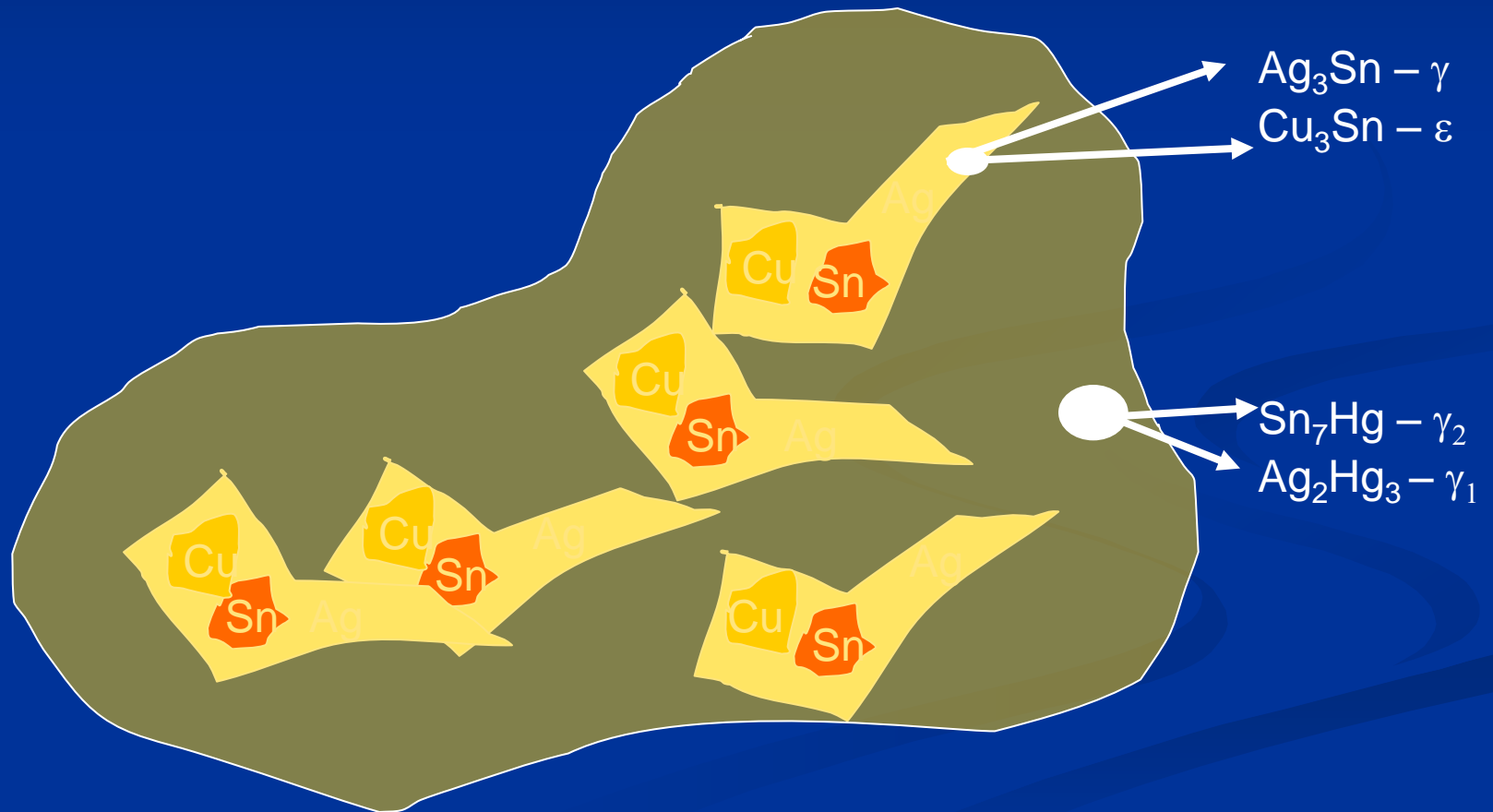
- Podstatou tuhnutí amalgámu je krystalizace amalgámových fází (intermetalických sloučenin)
- Složení ztuhlého konvenčního amalgámu
- Ag-Hg: gamma 1
- Sn-Hg: gamma 2
- Ag-Sn gamma

Procesy amalgamace

Procesy amalgamace

Konvenční amalgám

Zevní elektrochemická koroze

- Fáze gamma 2 je nestabilní, Sn se snadno uvolní a mizí (oxidace). Uvolní se rtuť a napadá dosud nezreagovanou gamma fází a vzniká opět gamma 1 a gamma 2 fáze. Tím se snižuje postupně snižuje pevnost amalgámu.

Vnitřní elektrochemická koroze

- Způsobuje ji zinek – v kontaktu s vodou působí jako katalyzátor, rozkládá vodu na vodík a kyslík a ty jsou příčinou pozdní expanze amalgámové výplně

Tok a tečení amalgámu

- Tok (flow) je deformace ne zcela ztuhlého amalgámu, kdy dochází k posunům gamma částic v ne zcela ztuhlé hmotě. Může se projevit hlavně u kavit druhé třídy.
- Tečení (creep) je deformace amalgámu zcela ztuhlého v důsledku opakovaných žvýkacích atak. Projevuje se roztepáváním přes okraje kavity a odlamováním tenkých výběžků – olámané okraje.

Non gamma dvě amalgámy

- Podíl mědi zvýšen na 12 – 13% na úkor cínu
- Nebo až na 25% na úkor cínu a stříbra

Lepší mechanická odolnost, menší sklon ke
Korozi, nižší tok a tečení.

Tuhnutí non gamma 2 amalgámu

- Rtuť rozpouští částice slitiny.
- Vzniká gamma 1 (stříbrortuťová fáze) a gamma 2 (cínortuťová) fáze
- Je zde vyšší podíl mědi a ta má vysokou reakční afinitu k cínu. Proto reaguje s cínem z gamma 2 fáze a vzniká fáze eta (cínoměděná). Gamma 2 fáze se postupně vyčerpá.

Tuhnutí non gamma 2 amalgámu

- Postupné vyčerpání gamma 2 fáze platí pro amalgámy, kde je část slitiny konvenční a část tvoří eutwktická slitina stříbra s mědí.
- Jde o blend amalgámy, slitinu tvoří lipiny i sféry

Tuhnutí non gamma 2 amalgámu

- U amalgámů, kde je obsah mědi vysoký (kolem 25 – 30 %) gamma 2 fáze nevzniká vůbec a hned vzniká fáze eta (cínoměděná)
- Slitinu tvoří jeden druh částic.

Výhody amalgámu

- Mechanická odolnost
- Snadná práce
- Nízká cena
- Oligodynamický efekt
- Selfsealing

Nevýhody amalgámu

Křehkost

Vodivost tepla a elektriny

Špatná estetika

Tok, tečení

Toxicita

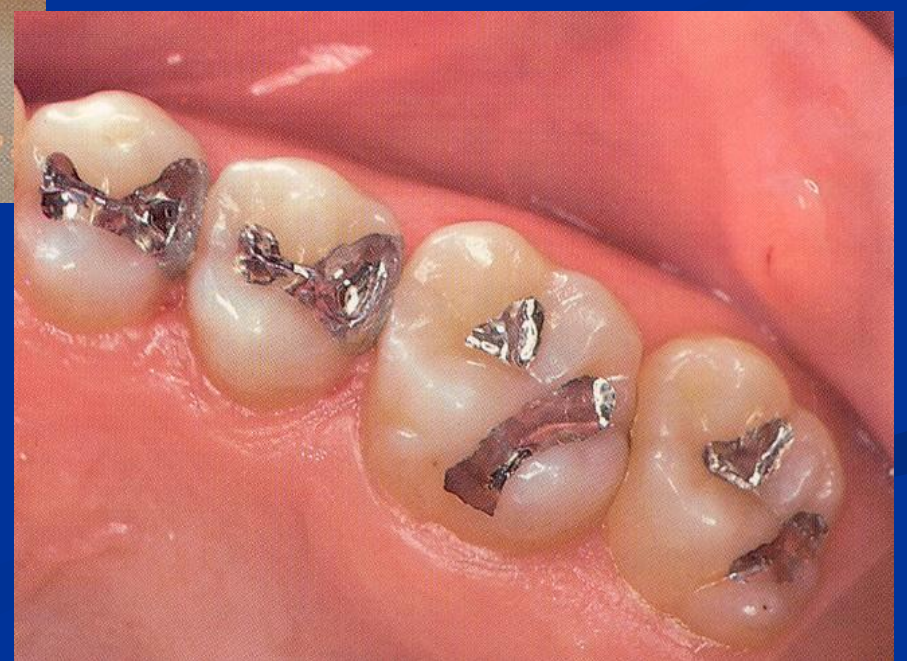
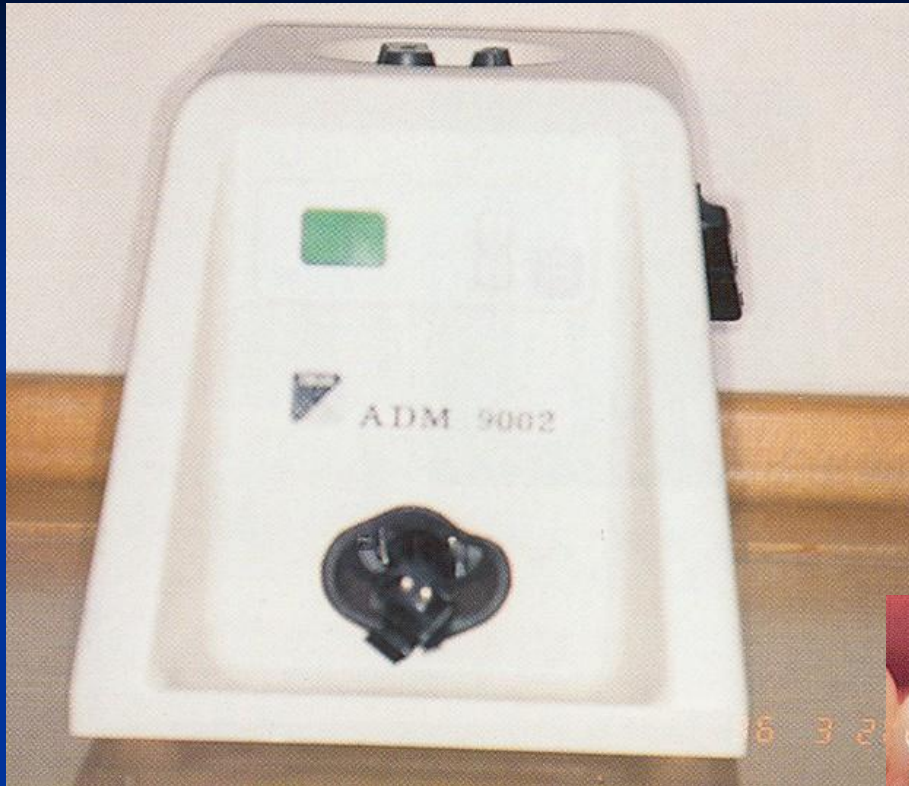
Vlastnosti amalgámu ovlivňuje

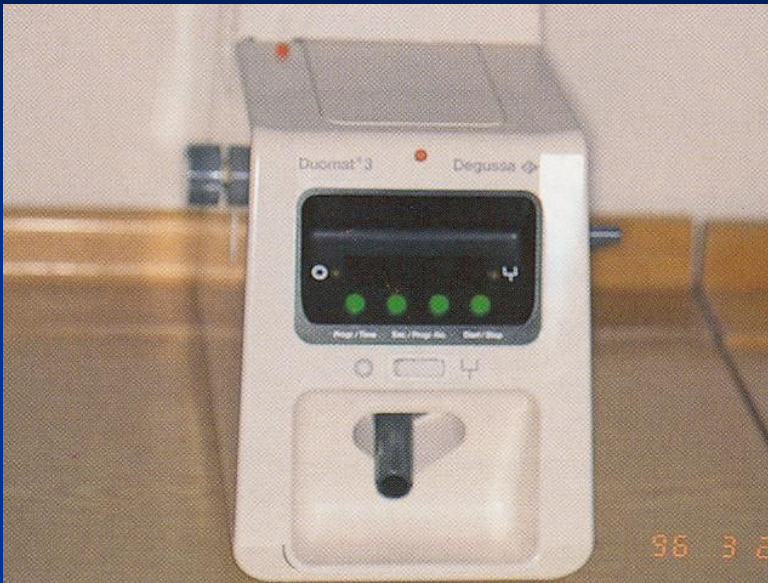
- Složení slitiny
- Příprava a manipulace

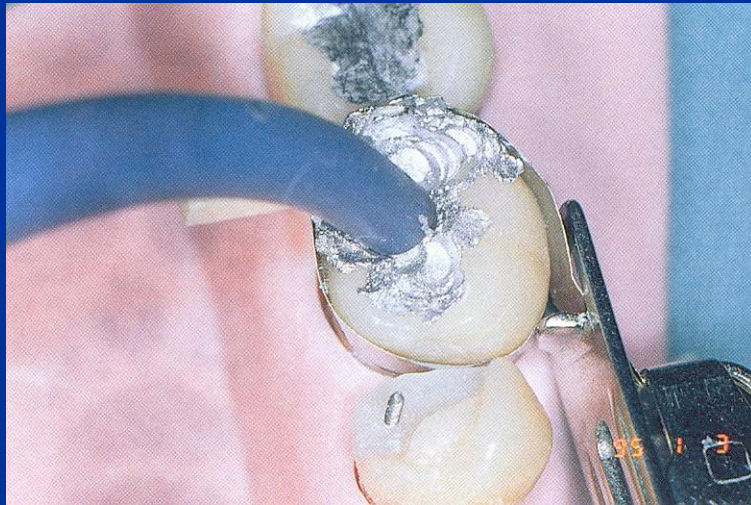
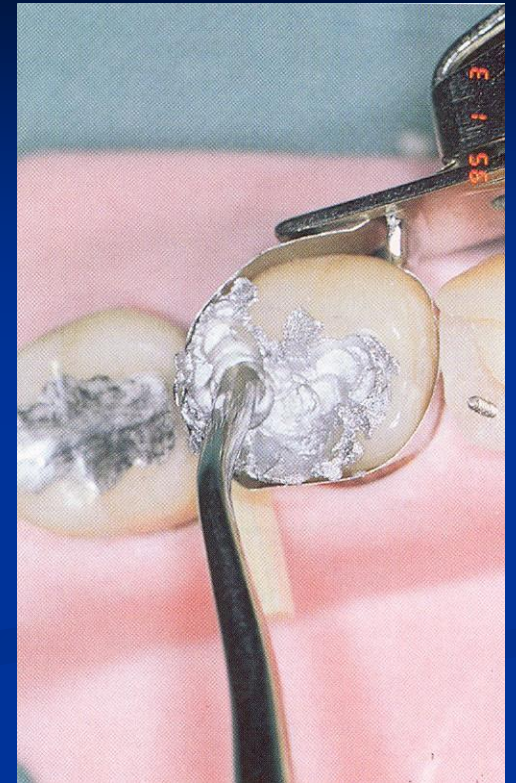

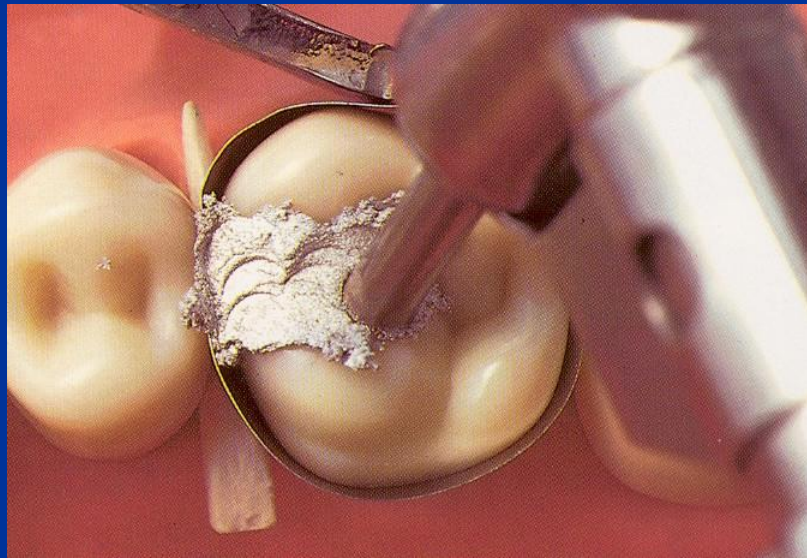
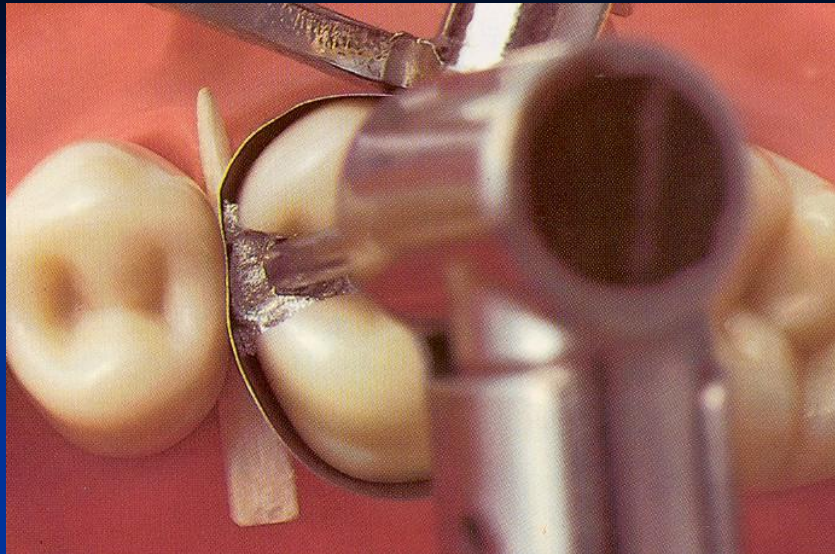
Příprava amalgámu

- Ruční
- Strojová
- Míchací režim
- Dávkování – ruční, stojové, kapsle

Zásady manipulace

- Striktně dodržujeme míchací režim (pozor na nedomíchaný a přemíchaný amalgám)
- Nedotýkáme se rukou amalgámu
- Zbytky amalgámu uchováváme pod vodou
- Rozlitá rtuť představuje dlouhodobé nebezpečí
– posypat práškovým zinkem !!!

Toxicita

- Toxická je rtuť – v kovové podobě se nevstřebává ze zažívacího traktu
- Toxické jsou organické sloučeniny (v mořských plodech, rybách)
- Nebezpečný je aerosol a páry rtuti

Toxicita

- Zdrojem ekologicky závažným jsou krematoria a zubní ordinace, těžba zlata amalgamací.
- Instalace odlučovačů a lapačů rtuti.
- Při lege artis práci nehrozí nebezpečí (odsávání při preparaci, opatrnost u dětí do 5 let a těhotných).

Indikace

- Kavity I., II. a V. třídy (tyto mimo estetickou zónu)

Kontraindikace

- Výplně v esteticky exponovaném úseku chrupu
- Výplně u pacientů s nesnášenlivostí kovů nebo alergií na amalgám
- Výplně u těhotných a kojících žen
- Výplně u dětí do 5 let věku.

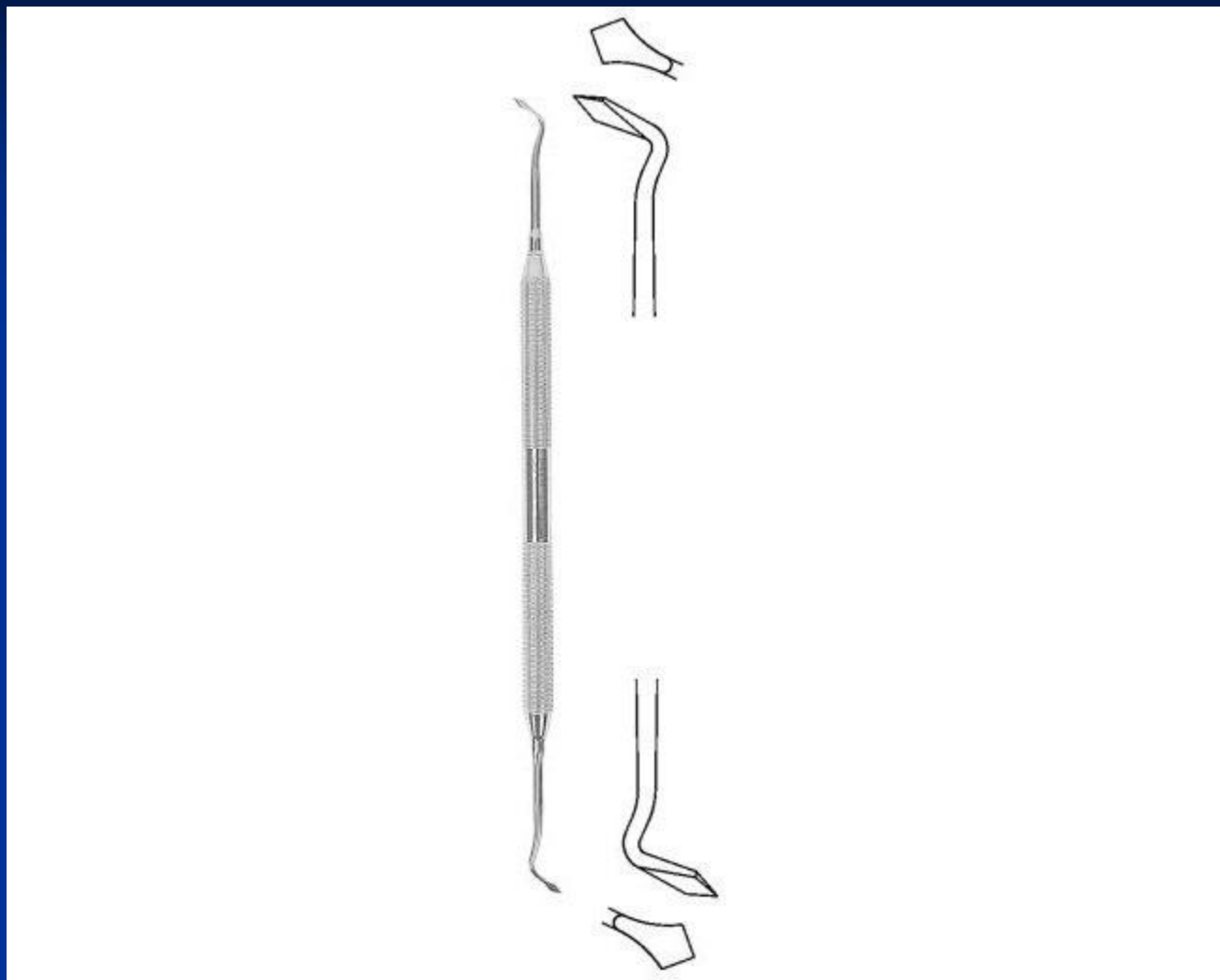
Instrumentarium ke zhotovení výplní

- Preparační (vrtáčky, dia brousky, dlátka exkavátory)
- Výplňové (cpátka, hladítka, ořezávače a burnishery)
- K leštění (polírky, finýrky, gumové nástroje pro předleštění, pro vysoký lesk).

Cpátko tyčinkov

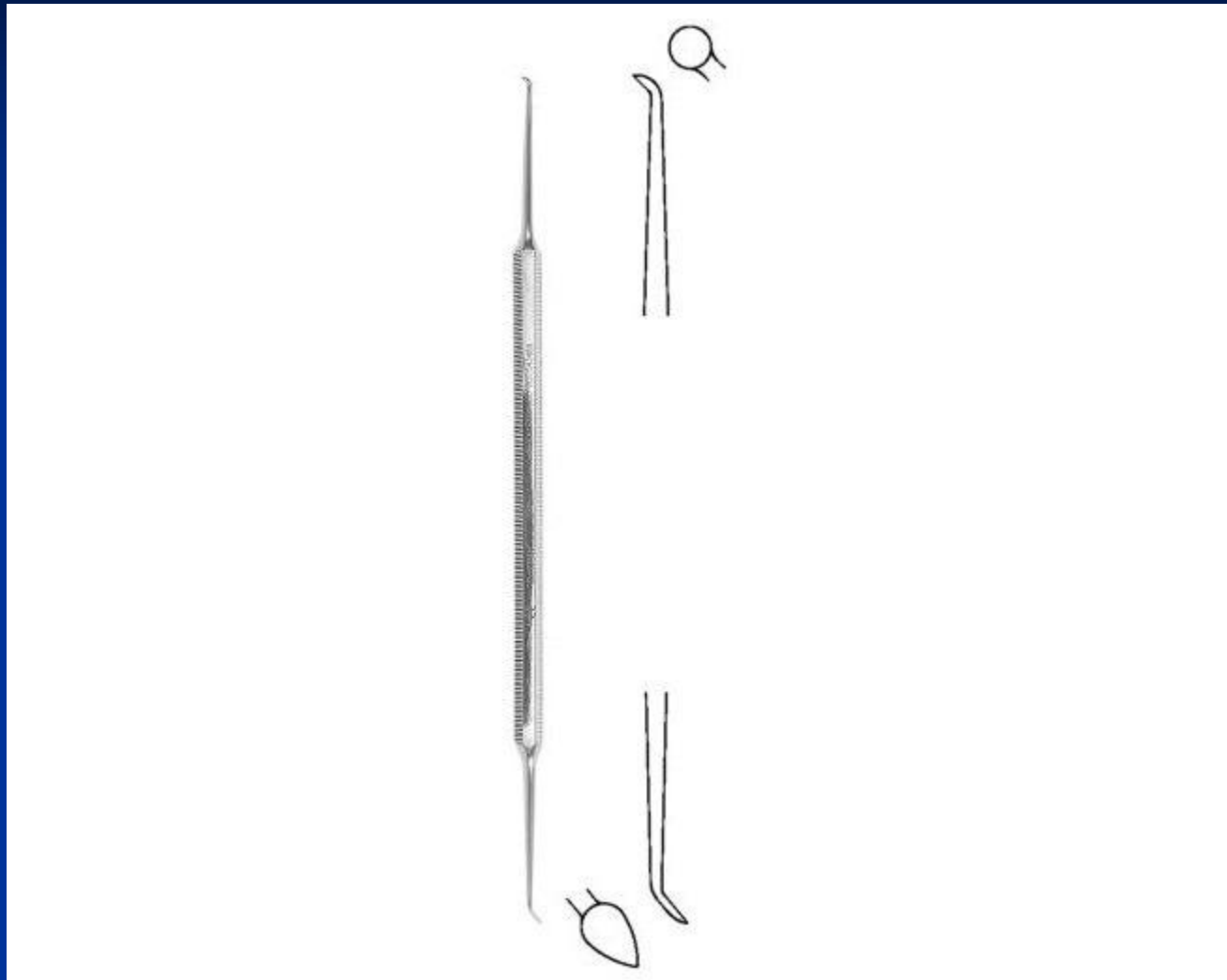
Ořezávač -Frahm

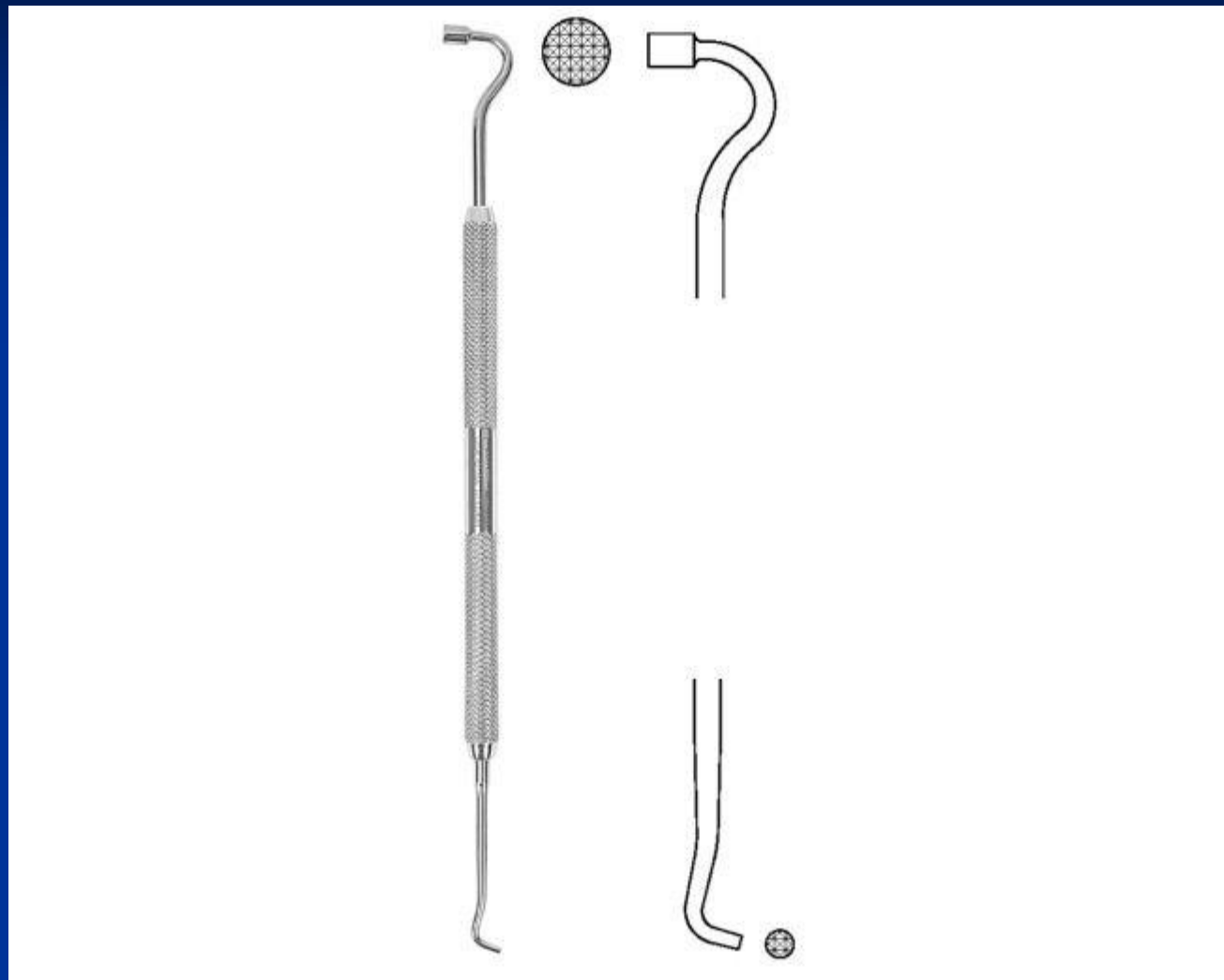
Ořezávač - Sapin

Ořezávač
Discoid-cleoid

Nosič amalgámu

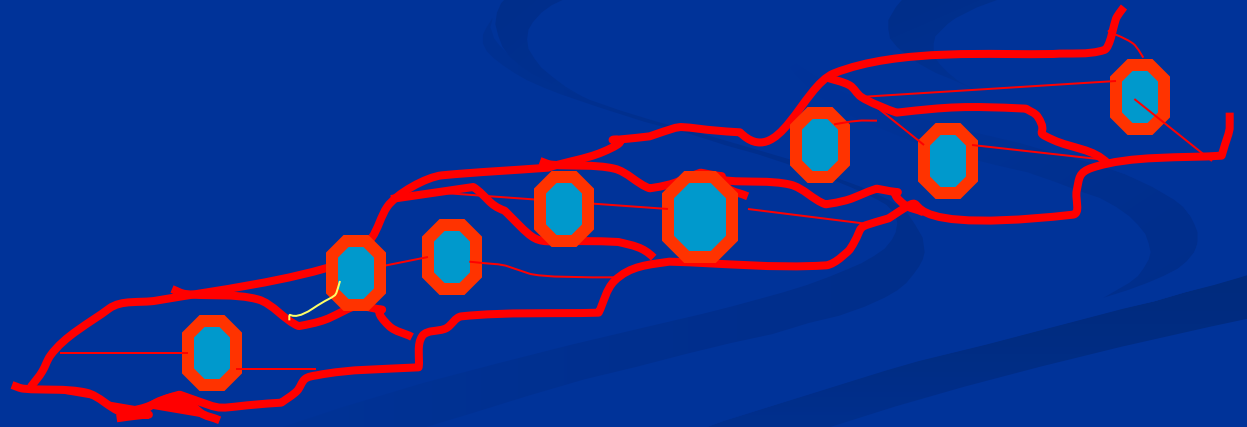

Kompoztní výplňové materiály

Kompozitní materiály

Chemicky vázaná kombinace vhodného síťovaného polymeru s anorganickým plnivem.

Složení kompozitních materiálů

■ Organická fáze - pojivo

Bowenův monomer – adukt bisfenolu A

s glycidylmetakrylátem –

Bis GMA

a dimetakryláty

UDMA

TEGMA

Složení kompozitních materiálů

■ Anorganická fáze -plnivo

- Mletý křemen
- Hlinitokřemičité sklo
- Pyrogenní dioxid křemíku
- Předpolymer

Složení kompozitních materiálů

■ Vazebná fáze

Silan

Váže plnivo a pojivo

Složení kompozitních materiálů

- Iniciační systém:
iniciátor a aktivátor iniciátoru
- Stabilizátory
- Barviva
- Absorbéry UV záření
- Antioxidant

Kompozitní materiály – mechanismus tuhnutí

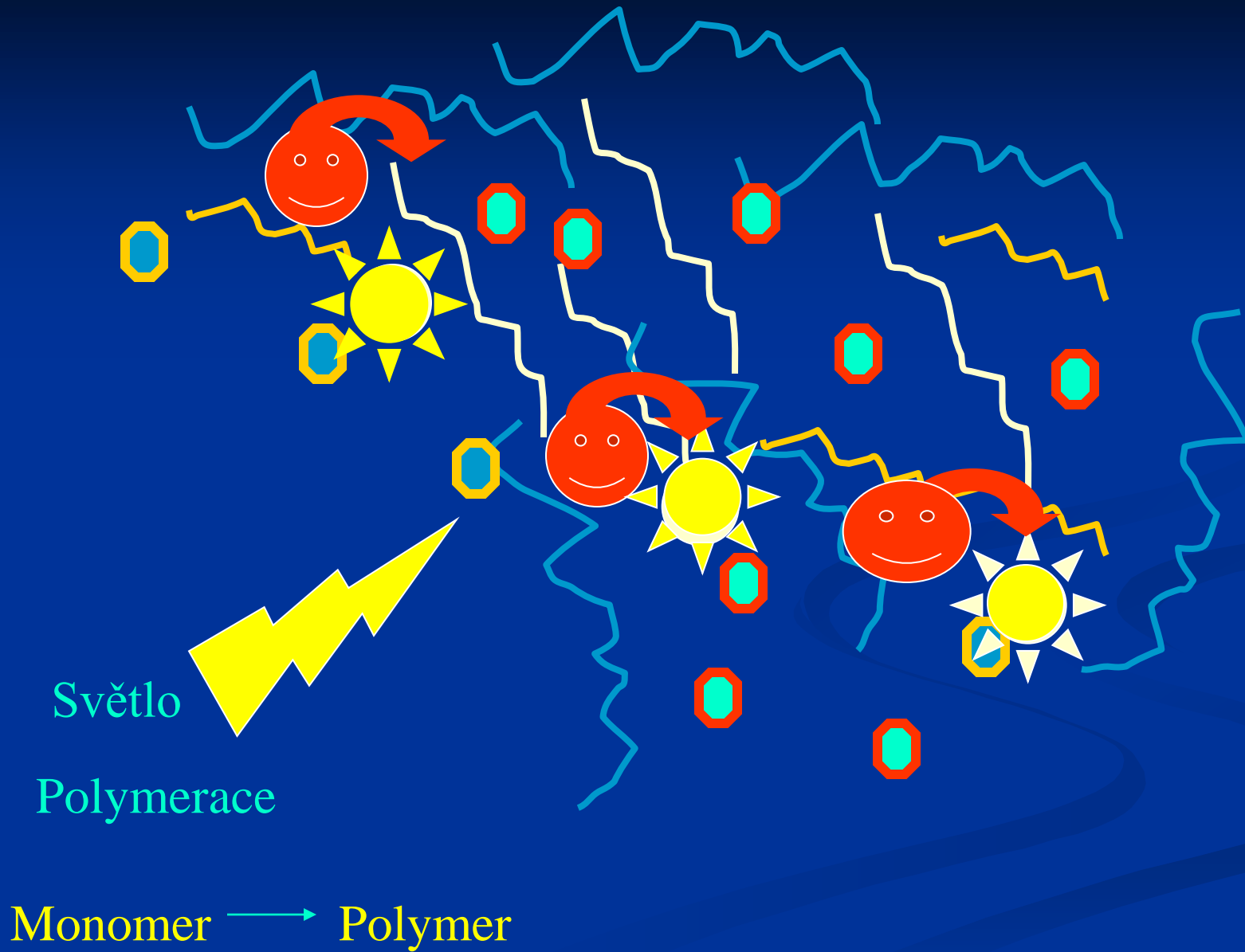
■ Radikálová polymerace:

Aktivátor

Iniciátor

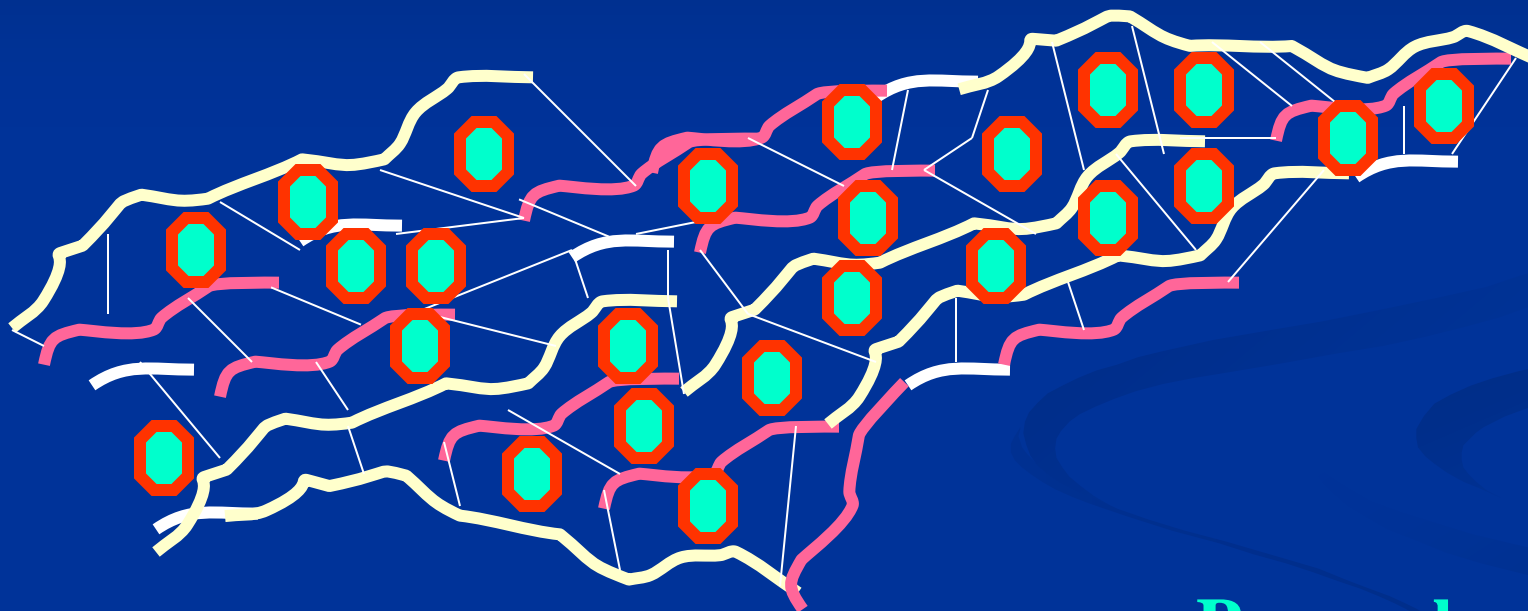
Štěpení dvojných vazeb

Vznik polymerní sítě

Polymerní síť

Pre -gel

G

Post -gel

Rozdělení kompozit podle způsobu polymerace

Chemicky tuhnoucí hmoty

- dvousložkové (prášek –tekutina, pasta – pasta), tuhnou po smíchání

Světlem tuhnoucí hmoty – fotokompozita

- jednosložkové (kompulích a stříkačkách), tuhnou po osvětlení

Teplem tuhnoucí hmoty (jen pro laboratorní použití)

Rozdělení kompozit podle velikosti částic plniva

- Makrofilní – konvenční
- Mikrofilní
  - homogenní
  - Nehomogenní (inhomogenní)
- Hybridní
  - klasické
  - mikrohybridní
  - nanohybridní

Kompozitní materiály použití

- Výplně v esteticky exponovaném úseku chrupu:

Kavity III., IV., V. třídy, I. a II. třídy
jen za určitých okolností

- Dostavby

- Fazety

Kompozitní materiály -vlastnosti

- Tuhnou na principu radikálové polymerace – polymerační smrštění (kontrakce), pnutí při tuhnutí.
- K zubním tkáním se váží na principu mikromechanické retence - zatékají do nerovností vzniklých naleptáním kyselinou ve sklovině a do kolagenní sítě dentinu vzniklé též naleptáním. Vazba je zprostředkována adhezivy – bondy.
- Odlišný koeficient termální expanze (tepelné roztažnosti) ve srovnání s tvrdými tkáněmi

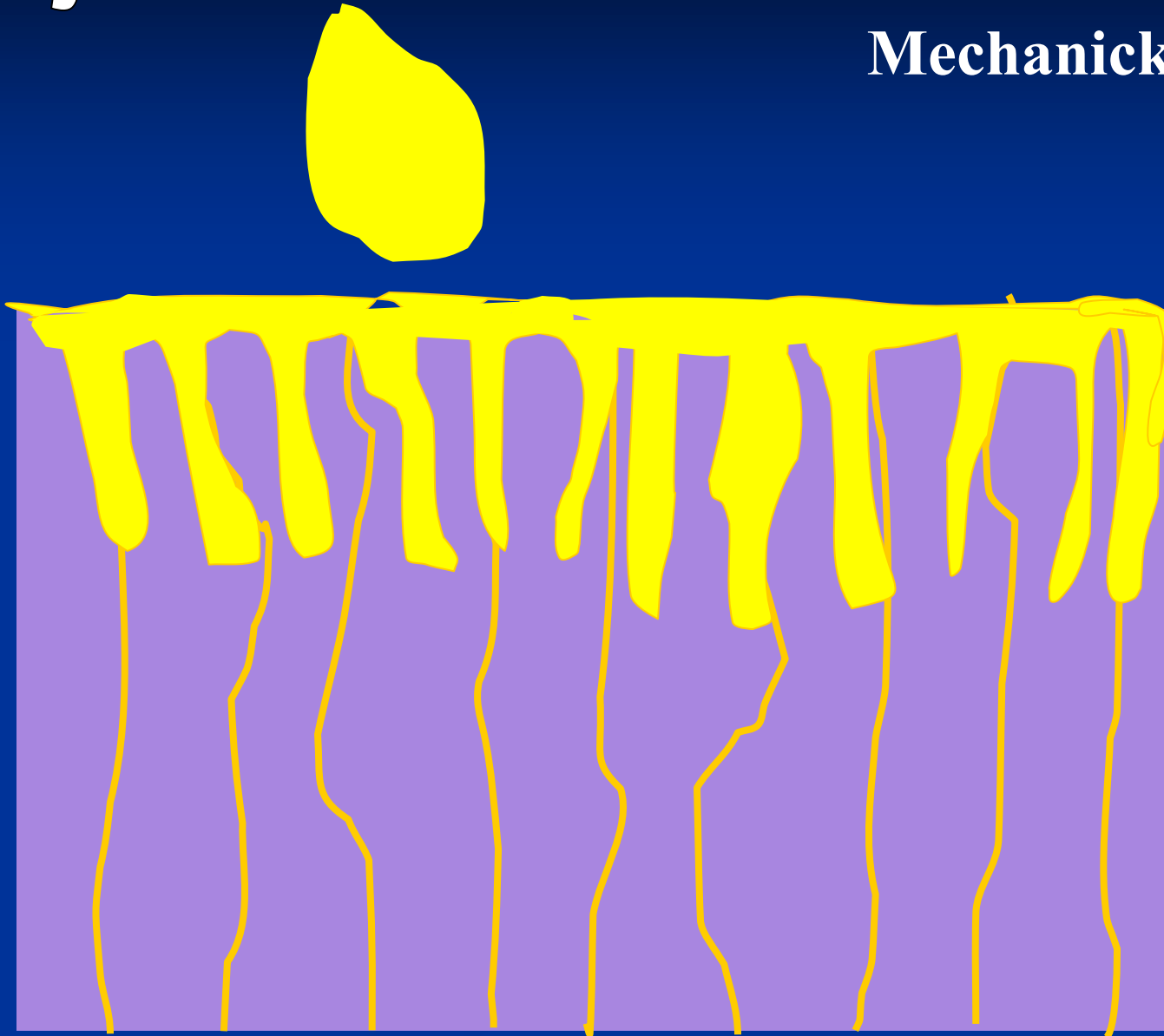
Kompozitní materiály

Pečlivá práce!!!!

**Dodržení mísicího poměru, nepřístup světla,
pečlivé zacházení se zubními tkáněmi!!!**

Připojení ke sklovině

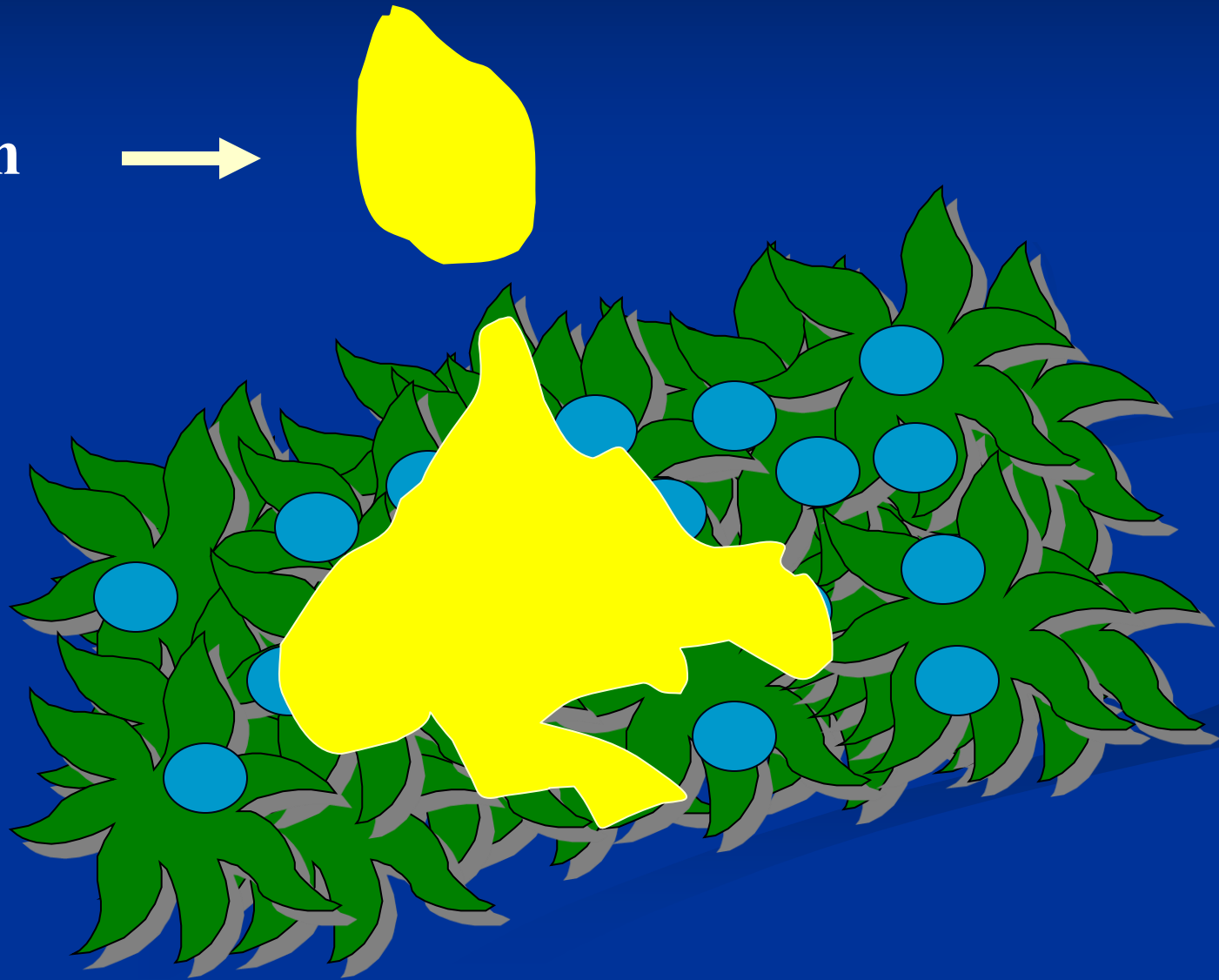
Mechanické

Připojení k zubovině

Převážně mechanické

Vazebný systém

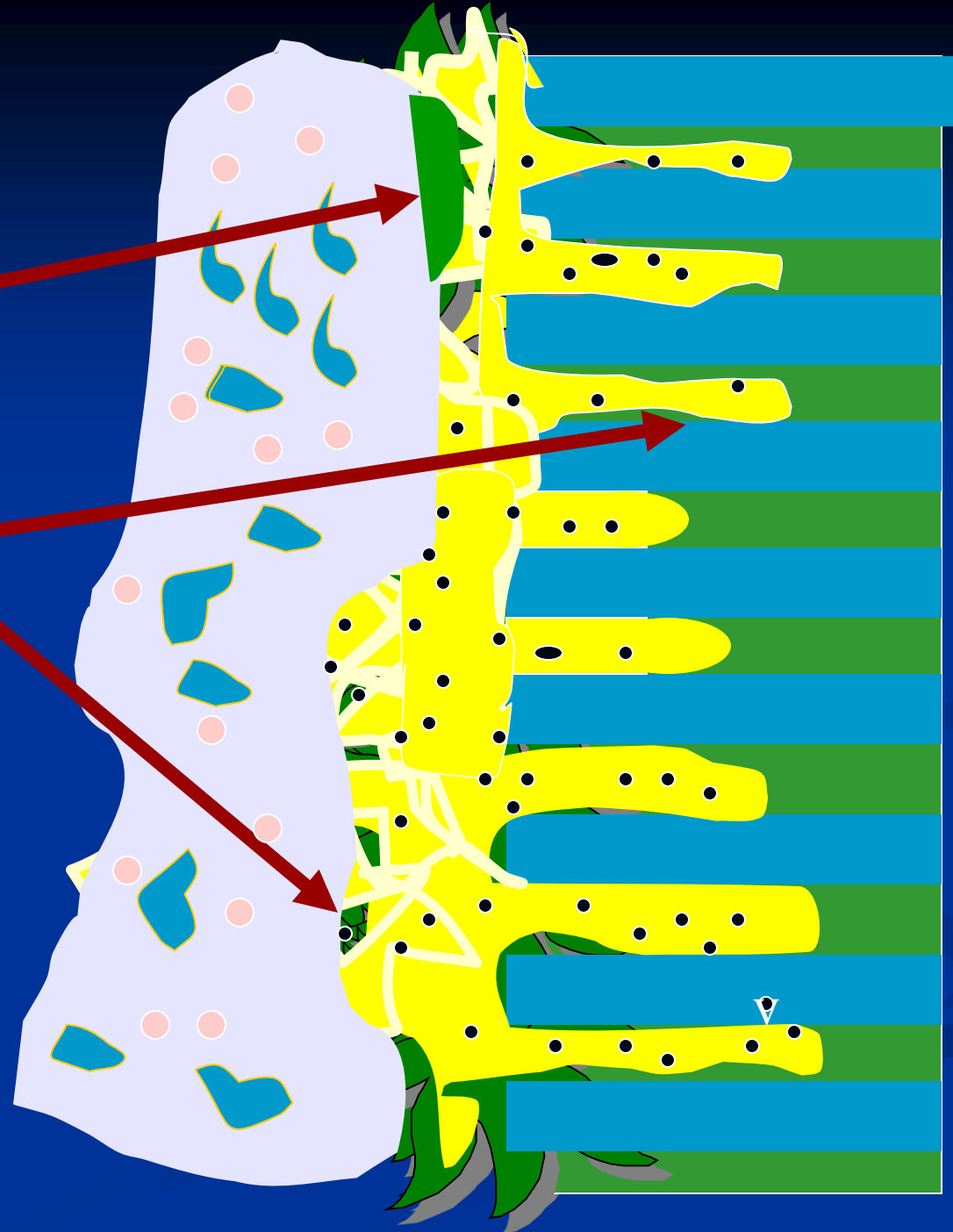
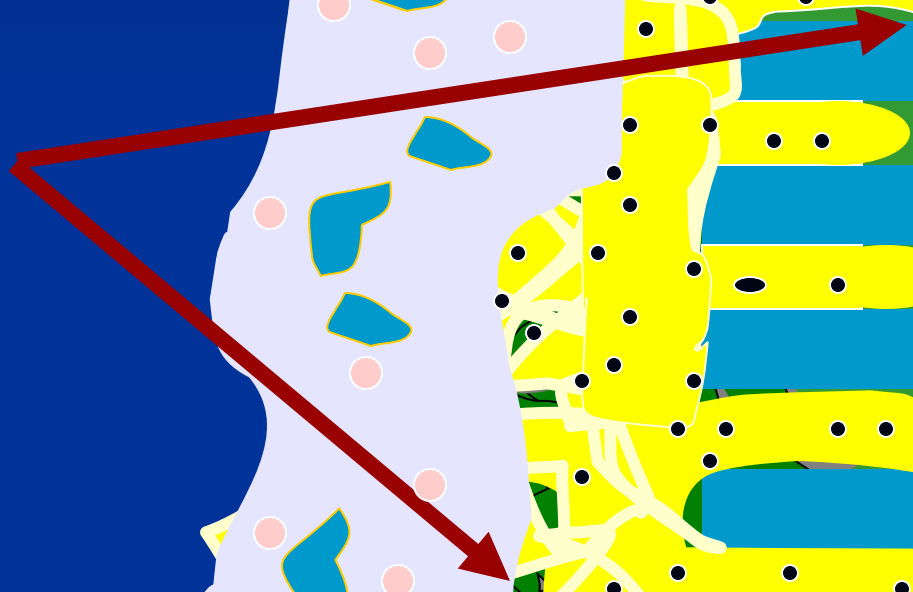

Mikronetěsnost

Nanonetěsnost

Kondicionér

Demineralizuje

Zvyšuje povrchovou energii

Primer

Otvírá kolagenní síť dentinu a brání jejímu kolapsu.

Bond

- Prosyť kolagenní síť dentinu a zatéká do nerovností ve sklovině, kopolymeruje s kompozitem

Adheziva

Leptání (Conditioning)	Oplachování	Priming	Bonding
Leptání	Oplachování	Priming a bonding	
Samoleptací primer (Selfetching priming)			Bonding
Samoleptací primer a bond (Selfetching bonding)			

Úskalí

Kvalita tvrdých zubních tkání

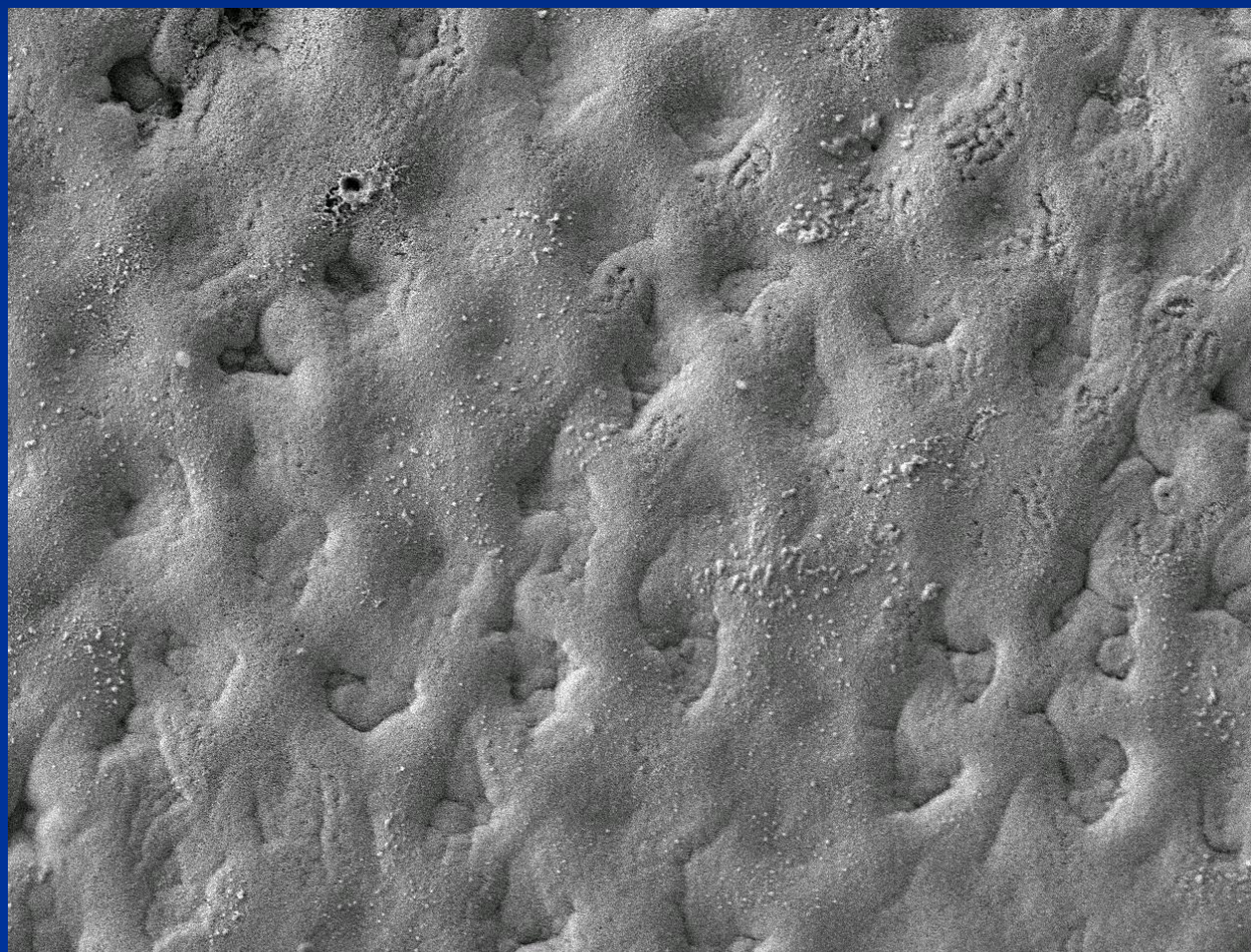
Kolaps dentinové kolagenní sítě

Kontaminace povrchu

Trvanlivost adheziv

lege artis práce !

Sklovina s aprizmatickou vrstvou na povrchu

ISI

LEI

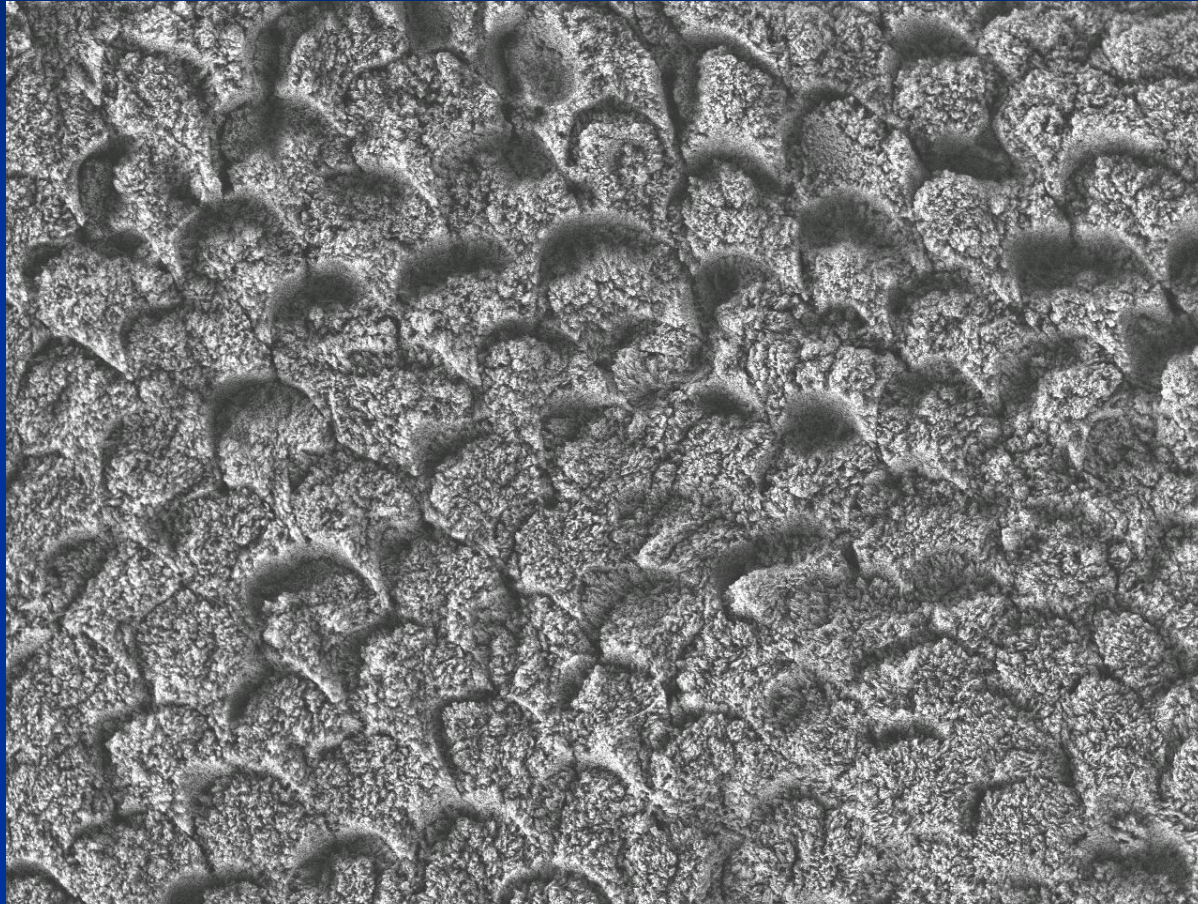
5.0kV

X2,000

10 μ m

WD 7.7mm

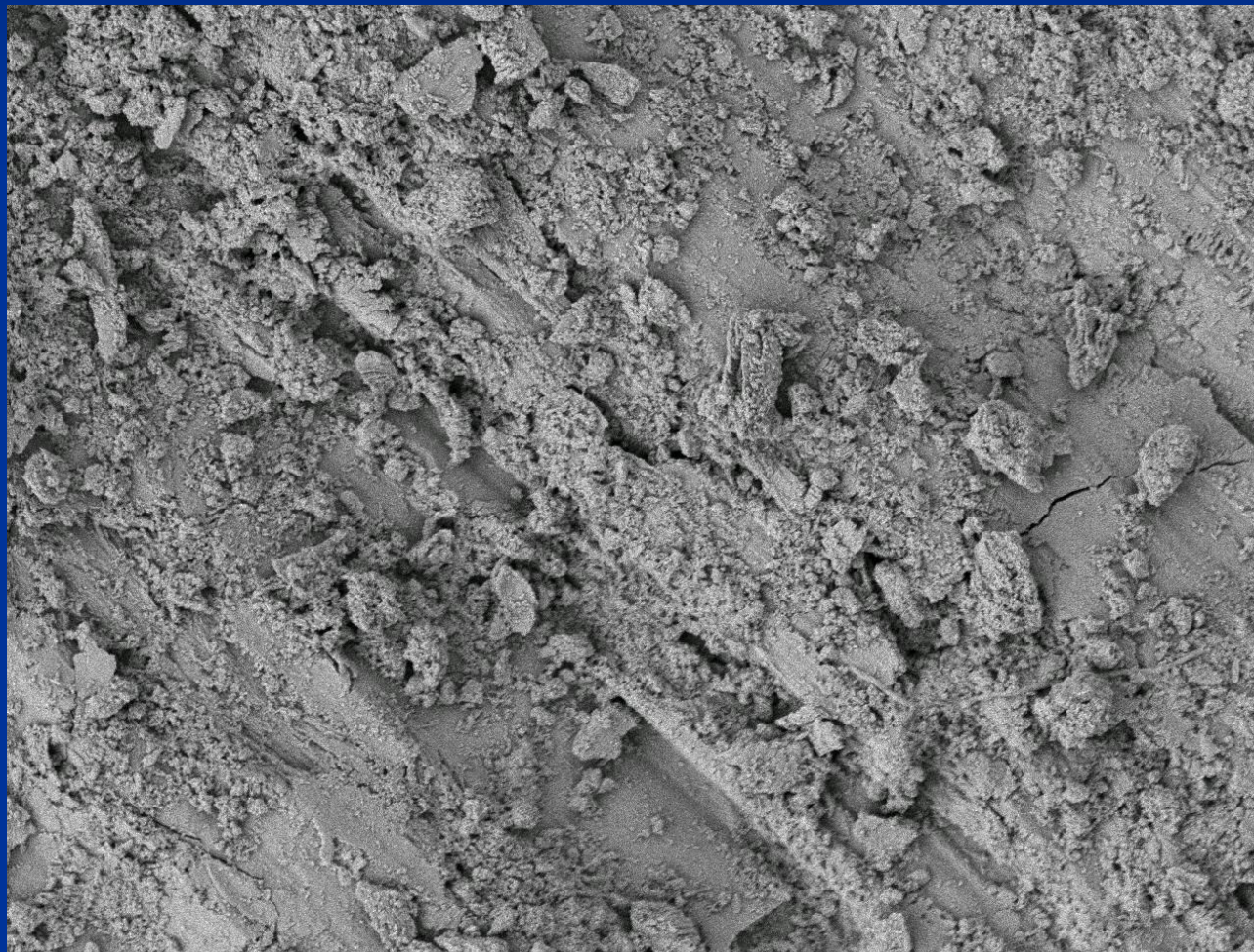
Sklovina po odstranění aprizmatické vrstvy a po leptání kyselinou ortofosforečnou

ISI LEI 5.0kV X2,000 10 μ m WD 7.5mm

Dentin pokrytý smear layer a drťí

ISI

LEI

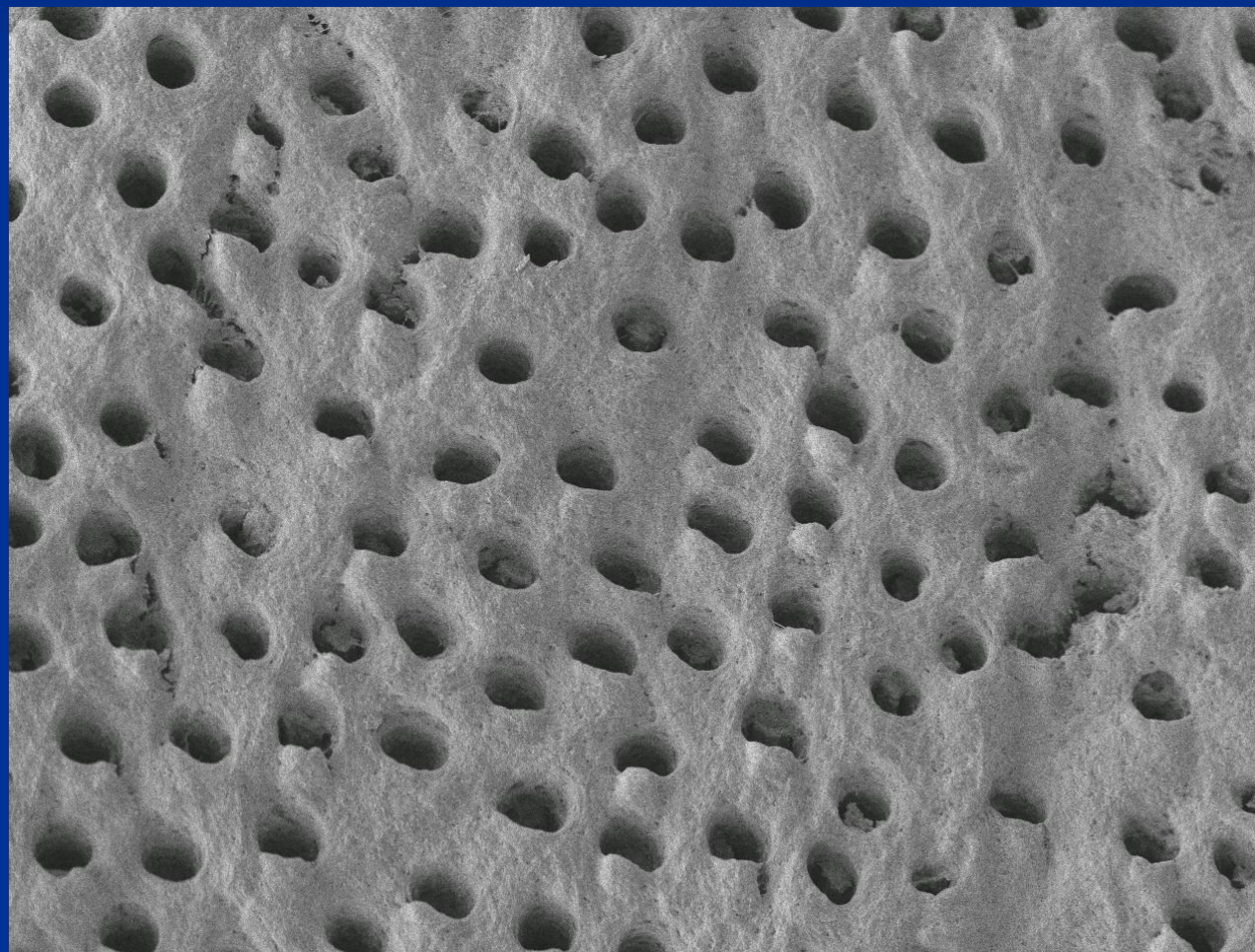
5.0kV

X2,000

10 μ m

WD 9.8mm

Dentin zbavený smear layer a drti po leptání kyselinou ortofosforečnou

ISI

LEI

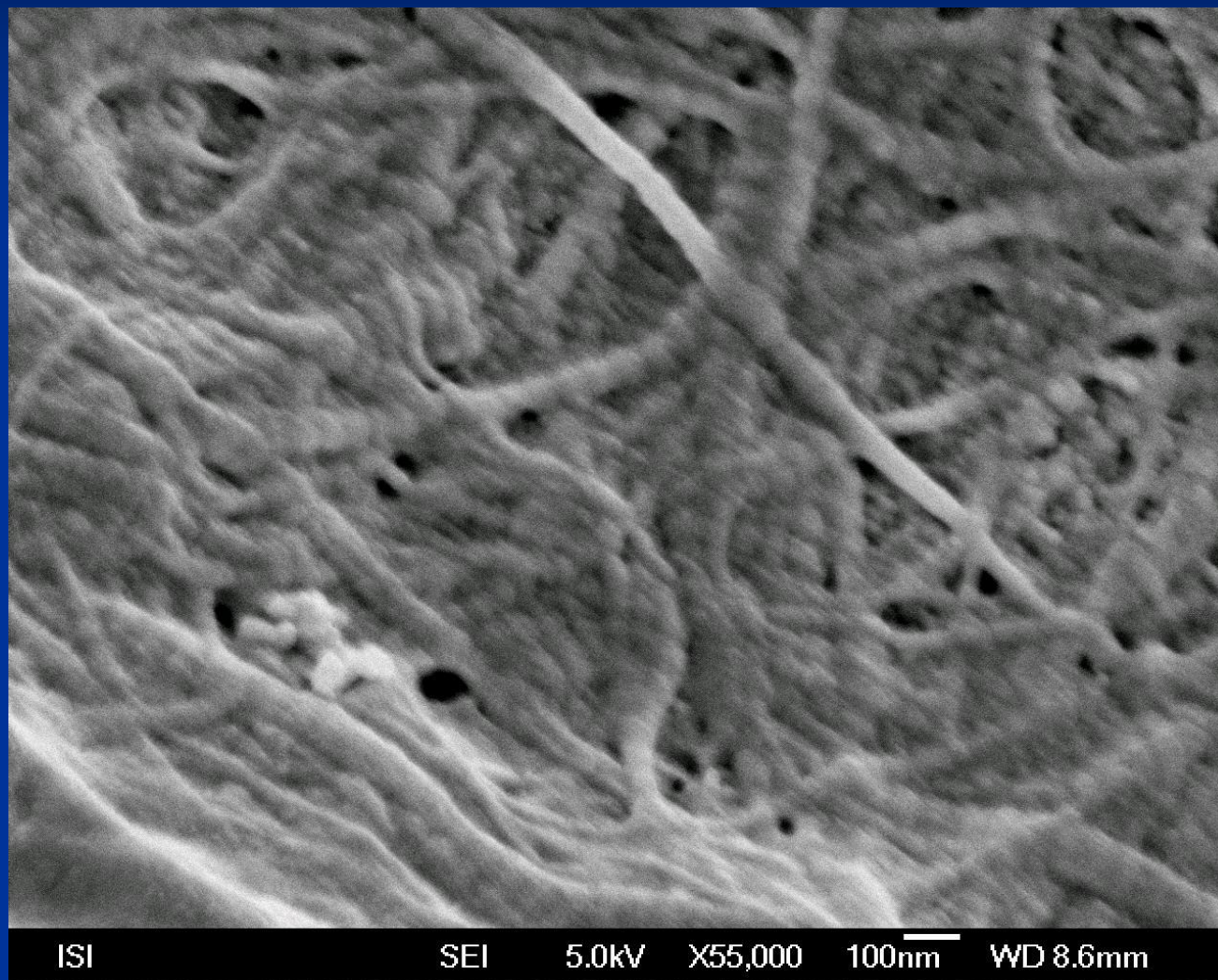
5.0kV

X2,000

10 μ m

WD 8.6mm

Obnažená kolagenní síť dentinu

Skloionomerní cementy

(sklopolyalkenoáty,

■ Složení: **skloionomery**)

Prášek: hlinitokřemičité sklo (SiO_2 , Al_2O_5 , CaO , N_2O , P_2O_5 , F)

Tekutina:

polykyselina (kyselina

polyakrylova, polymaleinová)

kyselina vinná,

voda

Skloionomerní cementy (sklopolyalkenoáty, skloionomery)

- Mechanismus tuhnutí:

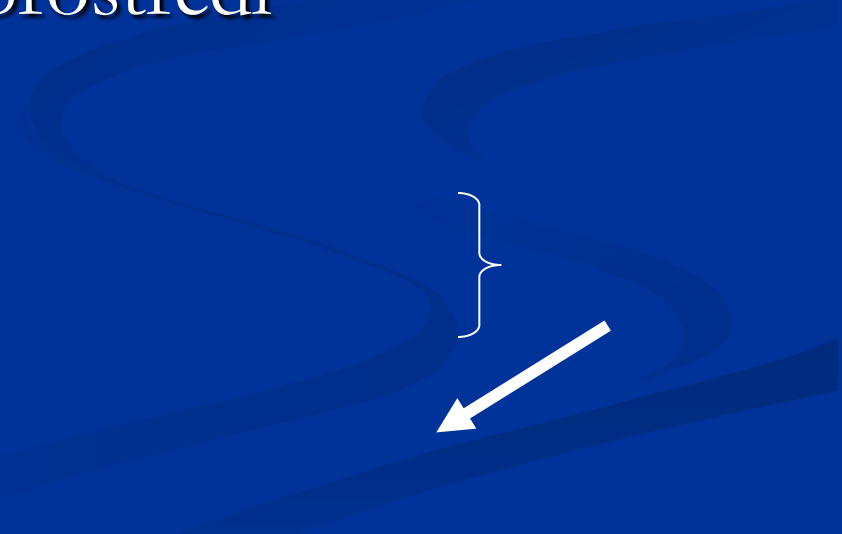
Sít'ovatění – vzniká polyakrylát hinito vápenatý.

Skloionomerní cementy vlastnosti

- Specifická adheze k tvrdým zubním tkáním
- Příznivý koeficient tepelné roztažnosti
- Kumulativní uvolňování fluoridových iontů
- Citlivost k obsahu vody v prostředí
- Delší doba tuhnutí

zranitelnost

Skloionomerní cementy

rozdělení

- Tuhnoucí chemicky

Výplňové estetické

Výplňové zesílené – kovy,
pryskyřicí

Vysokoviskózní cementy

- Tuhnoucí světlem – obsah plastu s vazbou na polykyselinu

72 Skloionomerní cementy použití

- Výplně

V. třída, III. Třída, výjimečně I.a II. Třída

- Podložky – sendvičové výplně

- Dostavby

- Tmelící materiál

- Výplň kořenového kanálku (kořenová výplň)

Skloionomerní cementy

- Ručně míchatelné

Mísící poměr – kapka bez bubliny!!!!

- Kapslované – aktivace kapsle. Kapsle mísící, kapsle aplikační.